1

ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการเลิกสูบบุหรี่ของประชากรในประเทศไทยโดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยลอจิสติก

Factors Associated with Smoking Cessation Behavior Among Thai Population using Logistic Regression Analysis

พิมพ์พรรณกร สัมมาจริต นวภพ ชื่นอนุสรณ์ เพชรรัตน์ พัทวี สุวิมล นทีธารทอง สิทธปวีย์ ธนโสตถิกุลนันท์ และ ศิริญญา ธีระอนันต์ชัย

Pimpannakorn Sammajharit Navapop Chuenanusorn Petcharat Pattawee Suvimol Nateetharnthong Sitthapawee Thanasottigulanun and Sirinya Teeraananchai

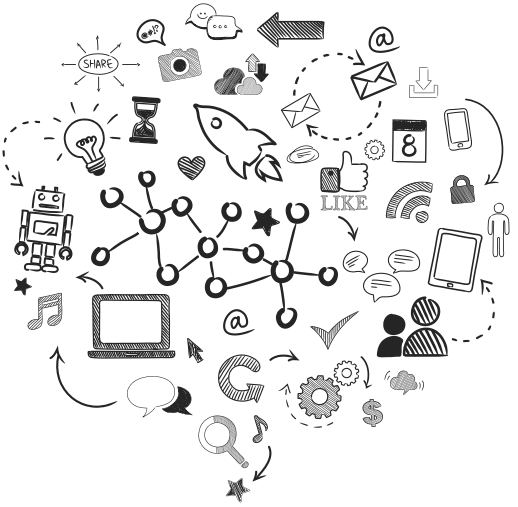

1

ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการเลิกสูบบุหรี่ของประชากรในประเทศไทย โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยลอจิสติก

Factors Associated with Smoking Cessation Behavior Among Thai Population using Logistic Regression Analysis

พิมพ์พรรณกร สัมมาจริต[1] นวภพ ชื่นอนุสรณ์[2] เพชรรัตน์ พัทวี[3] สุวิมล นทีธารทอง[4] สิทธปวีย์ ธนโสตถิกุลนันท์[5*] และ ศิริญญา ธีระอนันต์ชัย[6]

Pimpannakorn Sammajharit Navapop Chuenanusorn Petcharat Pattawee Suvimol Nateetharnthong Sitthapawee Thanasottigulanun and Sirinya Teeraananchai

[1]**คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพฯ 10900 ประเทศไทย**
Faculty of Science, Kasetsart University, Bangkok 10900, Thailand
e-mail: pimpankorn.s@gmail.com

[2]คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพฯ 10900 ประเทศไทย
Faculty of Science, Kasetsart University, Bangkok 10900, Thailand
e-mail: real2544@gmail.com

[3]**คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพฯ 10900 ประเทศไทย**
Faculty of Science, Kasetsart University, Bangkok 10900, Thailand
e-mail: Petcharat.pattawee@gmail.com

[4]**คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพฯ 10900 ประเทศไทย**
Faculty of Science, Kasetsart University, Bangkok 10900, Thailand
e-mail: suwimol.natee@gmail.com

[5] **คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกริก กรุงเทพฯ 10220 ประเทศไทย**
Faculty of Business Administration, Krirk University, Bangkok 10220, Thailand
*Corresponding author. E-mail address: t.sitthapawee@gmai.com

[6]**คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพฯ 10900 ประเทศไทย**
Faculty of Science, Kasetsart University, Bangkok 10900, Thailand e-mail: sirinya.te@ku.th

Received : June 4, 2024 **Revised :** December 10, 2024 **Accepted :** December 20, 2024

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยและความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการเลิกสูบบุหรี่ของประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไปในประเทศไทย โดยใช้ข้อมูลทุติยภูมิจากการสำรวจพฤติกรรมด้านสุขภาพของประชากรไทย ปี 2564 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ วิเคราะห์ด้วยการถดถอยลอจิสติก ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการเลิกสูบบุหรี่มากที่สุด โดยมีตัวแปร 10 ปัจจัยดังนี้ 1.การอยากเลิกสูบบุหรี่เพราะเห็นคำเตือน 2.จำนวนสมาชิกในครัวเรือน (ชั้นนับจด) 3.ภาค 4.รายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่ได้จากการทำงานหรือการลงทุนที่เป็นตัวเงิน 5.ระยะเวลาที่สูบบุหรี่

มวนแรกของวันหลังตื่นนอน 6.อายุที่เริ่มสูบบุหรี่เป็นปกตินิสัย 7.ค่าใช้จ่ายในการซื้อบุหรี่มวนเองมาสูบ 8.อายุที่เริ่มสูบบุหรี่ครั้งแรก 9.อายุที่เริ่มดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์, อายุ 10.ประเภทของบุหรี่ที่สูบและปริมาณที่สูบบุหรี่มวนเอง (มวนต่อวัน) เมื่อนำปัจจัยที่ได้มาสร้างสมการถดถอยลอจิสติกส์ พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการเลิกสูบบุหรี่มากที่สุดคือ การอยากเลิกสูบบุหรี่เพราะเห็นคำเตือนบนซองบุหรี่ ภาค รายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่ได้จากการทำงานหรือการลงทุนเป็นตัวเงิน อายุที่เริ่มสูบบุหรี่เป็นปกตินิสัย ค่าใช้จ่ายในการซื้อบุหรี่มวนเองมาสูบ อายุที่เริ่มสูบบุหรี่ครั้งแรก อายุที่เริ่มดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ อายุ ประเภทบุหรี่มวนเอง (มวนต่อวัน) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ซึ่งสามารถนำไปใช้ในการพัฒนานโยบายและแนวทางการรณรงค์เพื่อลดการสูบบุหรี่ที่มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะการเน้นย้ำความสำคัญของคำเตือนบนซองบุหรี่และการออกแบบโปรแกรมเลิกบุหรี่ที่เหมาะสมกับแต่ละกลุ่มอายุและภูมิภาค งานวิจัยนี้มีประโยชน์ในการให้ข้อมูลเชิงลึกแก่ผู้กำหนดนโยบาย นักวิชาการ และผู้ปฏิบัติงานด้านสาธารณสุข เพื่อนำไปสู่การพัฒนามาตรการควบคุมยาสูบที่มีประสิทธิผลและยั่งยืนในประเทศไทย

คำสำคัญ: การเลิกสูบบุหรี่; การถดถอยลอจิสติก; การเรียนรู้ของเครื่องมือ; ปัจจัยที่มีผลต่อการเลิกบุหรี่

Abstract

This research article aims to investigate the factors and their relationship that affect smoking cessation behavior among the population aged 15 years and above in Thailand. The study used logistic regression to analyze secondary data from the National Statistical Office's 2021 Health Behavior Survey of the Thai Population. The research findings indicated that the factors most influencing smoking cessation behavior included 10 variables: 1. A desire to quit smoking as the result of warning labels, 2. The number of household members (counting tier), 3. Regions of Thailand 4. The average monthly income from employment or investment, 5. Time to smoke first cigarette after waking up, 6. Age of regular smoking initiation, 7. Expenditure on self-rolled cigarettes, 8. Age of first cigarette, 9. Age of first alcohol consumption and current age, 10. Type and quantity of cigarettes smoked - hand-rolled cigarettes (per day).

1 When these factors were used to create a logistic regression equation, it was found that the factors most significantly affecting smoking cessation behavior were: desire to quit due to warning labels on cigarette packs, region, average monthly income, age of regular smoking initiation, expenditure on self-rolled cigarettes, age of first cigarette, age of first alcohol consumption, current age, and type of hand-rolled cigarettes (per day), all at a statistical significance level of 0.05. These findings can be used to create policies and campaign strategies that effectively reduce smoking, especially emphasizing the importance of warning labels on cigarette packs and designing smoking cessation programs tailored to different age groups and regions. This research provides valuable insights for policymakers, academics, and public health practitioners, leading to the development of effective and sustainable tobacco control measures in Thailand.

Keywords: Smoking Cessation; Logistic Regression; Machine Learning; Factors Associated With Smoking Cessation

1. ที่มาและความสำคัญของปัญหา

บุหรี่เป็นสาเหตุการตายของประชากรทั่วโลก ประมาณ 8 ล้านคนต่อปี เป็นปัจจัยเสี่ยงที่สำคัญของโรคมะเร็งปอด มะเร็ง และโรคเรื้อรังอื่น ๆ ในร่างกาย รวมถึงโรคหลอดเลือดหัวใจและสมอง และส่งผลต่อบุคคลิกภาพของผู้สูบ ควันบุหรี่มือสองและมือสามยังส่งผลกระทบต่อสุขภาพของคนใกล้ชิด โดยเฉพาะหญิงตั้งครรภ์และทารก ในปี พ.ศ.2563 ขณะที่มีการระบาดของเชื้อไวรัส COVID-19 พบว่าผู้ที่สูบบุหรี่มีโอกาสเกิดอาการรุนแรงและมีอัตราการตายมากกว่าผู้ไม่สูบบุหรี่ (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2564)

จากรายงานผลการสำรวจพฤติกรรมด้านสุขภาพของประชากร พ.ศ. 2564 พบว่า แนวโน้มอัตราสูบบุหรี่ตามกลุ่มอายุตั้งแต่ปี 2547-2564 และพบอีกว่าแนวโน้มอัตราสูบบุหรี่ของผู้ที่อายุ 15 ปีขึ้นไปในภาพรวมทั้งประเทศตั้งแต่ปี 2547 ถึงปี 2564 มีแนวโน้มค่อนข้างลดลงอย่างต่อเนื่องจากร้อยละ 23.0 ในปี 2547 เป็นร้อยละ 17.4 ในปี 2564 ซึ่งผู้ชายเป็นเพศที่สูบบุหรี่ลดลงมากกว่าผู้หญิง (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2564)

สุชาติ จิระจักรวัฒนา (2562) ปัญหาการติดบุหรี่ ถือว่าเป็นปัจจัยเสี่ยงอันดับหนึ่งของโรคความเจ็บป่วยทั้งหลาย สอดคล้องกับองค์การอนามัยโลก (WHO) ได้นำเสนอกรอบนโยบายการควบคุมยาสูบที่เรียกว่า “MPOWER” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของโครงการริเริ่มเพื่อสังคมปลอดบุหรี่ โดยเป็นมาตรการเพื่อช่วยให้ประเทศต่างๆ ลดความต้องการยาสูบ WHO ได้กำหนดประเด็นรณรงค์ใน “วันงดสูบบุหรี่โลก” โดยการช่วยสร้างสภาพแวดล้อมที่ดีต่อสุขภาพที่เอื้อต่อการเลิกบุหรี่ สนับสนุนนโยบายการเลิกยาสูบที่เข้มแข็ง ส่งเสริมการเข้าถึงบริการเลิกบุหรี่ที่เพิ่มขึ้น สร้างความตระหนักถึงกลยุทธ์อุตสาหกรรมยาสูบ และเพิ่มขีดความสามารถให้กับผู้ใช้ยาสูบเพื่อให้เลิกได้สำเร็จ (ศูนย์วิจัยและจัดการความรู้เพื่อการควบคุมยาสูบ, 2564)

จากเหตุผลข้างต้น แม้ว่าอัตราการสูบบุหรี่ของประชากรไทยมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง แต่การสูบบุหรี่ยังคงเป็นปัจจัยเสี่ยงสำคัญที่ก่อให้เกิดโรคร้ายแรงและการเสียชีวิตก่อนวัยอันควร ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการเลิกสูบบุหรี่ของประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไปในประเทศไทย ซึ่งถือว่ายังเป็นเยาวชนของชาติ โดยผลการวิจัยในครั้งนี้จะเป็นแนวทางให้แก่ผู้ที่ต้องการเลิกบุหรี่ได้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและเป็นแนวทางให้ผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา และภาครัฐ ได้นำข้อมูลไปใช้ส่งเสริมการเลิกบุหรี่ ซึ่งจะนำไปสู่การแก้ไขปัญหาการสูบบุหรี่ของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิผลและยั่งยืนต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับของปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการเลิกสูบบุหรี่ของประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไปในประเทศไทย

2. เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ กับพฤติกรรมการเลิกสูบบุหรี่ของประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไปในประเทศไทย ด้วยการวิเคราะห์ด้วยสมการถดถอยลอจิสติก

3. เพื่อนำเสนอแนวทางในการส่งเสริมพฤติกรรมการเลิกสูบบุหรี่ที่มีประสิทธิผล โดยอ้างอิงจากผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา และภาครัฐ เพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาการสูบบุหรี่ของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิผลและยั่งยืน

1.3. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ผู้กำหนดนโยบายและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมยาสูบ สามารถนำข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการเลิกสูบบุหรี่ไปใช้ในการวางแผนและพัฒนามาตรการส่งเสริมการเลิกบุหรี่ที่มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับบริบทของประชากรไทย

2. บุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุข สามารถนำความรู้จากผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ในการให้คำปรึกษาและช่วยเหลือผู้ที่ต้องการเลิกบุหรี่ได้อย่างเหมาะสม รวมถึงพัฒนาโปรแกรมการเลิกบุหรี่ที่มีประสิทธิผลมากขึ้น

3. สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา และองค์กรภาคประชาสังคม สามารถนำแนวทางที่ได้จากการวิจัยไปปรับใช้ในการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเลิกบุหรี่ ป้องกันการเริ่มสูบบุหรี่ในกลุ่มเยาวชน และรณรงค์สร้างความตระหนักเกี่ยวกับการเลิกบุหรี่ในสังคมไทย

4. ผู้ที่ต้องการเลิกบุหรี่และประชาชนทั่วไป สามารถเข้าใจปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการเลิกสูบบุหรี่ และนำไปใช้ในการวางแผนปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเอง หรือสนับสนุนบุคคลใกล้ชิดในการเลิกบุหรี่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

งานวิจัยนี้มุ่งเน้นศึกษาพฤติกรรมและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเลิกสูบบุหรี่ กลุ่มตัวอย่างเป็นประชากรตั้งแต่อายุ 15 ปีขึ้นไปในประเทศไทย โดยใช้ข้อมูลจากแบบสำรวจพฤติกรรมการสูบบุหรี่และดื่มสุราของสำนักงานสถิติแห่งชาติ พ.ศ. 2564

1.5 ระยะเวลาในการดำเนินงาน การวิจัยครั้งนี้ เริ่มดำเนินการตั้งแต่เดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2566 ถึง ตุลาคม พ.ศ. 2566

1.6 นิยามคำศัพท์ การเลิกสูบบุหรี่ หมายถึง กลุ่มตัวอย่างที่ยังสูบบุหรี่ในปัจจุบัน แบ่งเป็นเคยพยามยามเลิกสูบบุหรี่ กับไม่เคยพยายามเลิกสูบบุหรี่ ตามข้อมูลแบบสำรวจพฤติกรรมการสูบบุหรี่

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 ทฤษฎีการวิเคราะห์การถดถอยลอจิสติก

การวิเคราะห์ลอจิสติกมีเป้าหมายเพื่อทำนายโอกาสที่จะเกิดเหตุการณ์ที่สนใจ ซึ่งก็คือตัวแปรเกณฑ์ โดยอาศัยสมการลอจิสติกที่สร้างขึ้นจากชุดตัวแปรทำนาย (x’s) ที่มีข้อมูลเป็นตัวแปรที่มีข้อมูลอยู่ในระดับช่วง (interval scale) เป็นอย่างน้อย หากเป็นข้อมูลเชิงกลุ่มจะต้องแปลงเป็นตัวแปรทวิที่มีค่า 0 กับ 1 ก่อน โดยที่ระหว่างตัวแปรทำนายจะต้องมีความสัมพันธ์กันต่ำ โดยใช้เกณฑ์ค่า r ไม่เกิน .65 ถ้าใช้เกณฑ์ของ Burns and Grove (1993) หรือถ้าใช้เกณฑ์ของ Stevens (1996) ค่า r ไม่เกิน .80 ซึ่งถ้าหากเกิดความสัมพันธ์กันสูงจะทำให้เกิดปัญหา multicollinearity และใน การวิเคราะห์จะต้องใช้ขนาดตัวอย่างหรือ n มากกว่า หรือเท่ากับ 30 เท่าของจำนวนตัวแปรทำนาย

2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการทบทวนวรรณกรรม พบว่ามีการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการใช้เทคนิคการเรียนรู้ของเครื่อง (Machine Learning) ในการวิเคราะห์และทำนายพฤติกรรมการเลิกสูบบุหรี่ Mohammad et al. (2018) พบว่าอัลกอริทึมการเรียนรู้ของเครื่องมีประสิทธิภาพดีสำหรับข้อมูลมิติสูง โดยประสิทธิภาพวัดจากดัชนีต่าง ๆ เช่น AUC, ROC, F1 score และความแม่นยำ Yanqiu et al. (2019) ศึกษาการใช้ AdaBoost ซึ่งสามารถจัดการกับตัวอย่างที่ถูกจำแนกผิดได้ดี ในขณะที่ Cheng et al. (2022) พัฒนาแบบจำลองทำนายผลการเลิกสูบบุหรี่โดยใช้เทคนิค ANN, SVM และ RF โดยพบว่า “ANN” มีประสิทธิภาพดีที่สุด

Mona et al. (2023) ประยุกต์ใช้ Machine Learning ในการทำนายการเลิกสูบบุหรี่ในผู้ใหญ่ชาวอเมริกัน โดยใช้เทคนิค Random Forest และ Gradient Boosting ในการเลือกตัวแปร ส่วน Etter et al. (2023) ศึกษาปัจจัยที่ทำนายการเลิกบุหรี่และการลดการสูบบุหรี่หลังจากใช้แอป “Stop – Tabac” บนสมาร์ทโฟน โดยพบว่าปัจจัยสำคัญได้แก่ การพึ่งพายาสูบ แรงจูงใจในการเลิกสูบ ความถี่ในการใช้แอป และการใช้ยานิโคติน งานวิจัยเหล่านี้แสดงให้เห็นถึงประสิทธิภาพของการใช้ Machine Learning ในการวิเคราะห์และทำนายพฤติกรรมการเลิกสูบบุหรี่ ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนานโยบายและโปรแกรมเลิกบุหรี่ที่มีประสิทธิภาพต่อไป นอกจากนี้ยังมีการศึกษาในบริบทของประเทศไทย เช่น ศิรภัสสรกุล (2560) ศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลและแรงจูงใจที่ทำให้อยากเลิกบุหรี่ของผู้รับบริการคลินิกอดบุหรี่ จังหวัดลพบุรี พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการเลิกสูบบุหรี่ ได้แก่ ระดับการศึกษาและอาชีพ ส่วนแรงจูงใจที่ทำให้อยากเลิกคือต้องการลดค่าใช้จ่ายและต้องการทำความดีในโอกาสสำคัญ

การศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการเลิกสูบบุหรี่ได้รับความสนใจจากนักวิจัยหลายท่าน โดยชลธิชา นิวาสเวส และคณะ (2562) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการเลิกบุหรี่ของผู้รับบริการในคลินิกอดบุหรี่ของศูนย์บริการสาธารณสุข กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า การรับประทานยาครบและจำนวนครั้งการรับบริการเป็นปัจจัยสำคัญที่มีความสัมพันธ์กับการเลิกบุหรี่

ในขณะเดียวกัน ณัฏฐกรณ์ จินาพรรณ (2564) ได้ทำการศึกษาที่ครอบคลุมปัจจัยหลากหลายมิติมากขึ้น โดยมุ่งเน้นที่ความสัมพันธ์ของลักษณะส่วนบุคคล ปัจจัยด้านครอบครัว และปัจจัยทางจิตวิทยาต่อความตั้งใจเลิกสูบบุหรี่ของผู้ป่วยโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง

1 ที่สูบบุหรี่ ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความตั้งใจเลิกสูบบุหรี่ประกอบด้วย อายุ รายได้ ระดับการศึกษา ระดับการติดนิโคติน เจตคติต่อการเลิกบุหรี่ การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงในการเลิกสูบบุหรี่ และการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมการเลิกสูบบุหรี่ ซึ่งผลการศึกษานี้ได้ให้มุมมองที่กว้างขึ้นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลิกสูบบุหรี่

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการเลิกสูบบุหรี่มีความหลากหลายและซับซ้อน ครอบคลุมทั้งปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยทางจิตวิทยา และปัจจัยทางสังคม ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความจำเป็นในการศึกษาอย่างรอบด้านในบริบทของประชากรไทย โดยเฉพาะในกลุ่มอายุ 15 ปีขึ้นไป ซึ่งรวมถึงเยาวชนที่เป็นกลุ่มเสี่ยงสำคัญ แรงจูงใจในการเลิกสูบบุหรี่มีความหลากหลาย ตั้งแต่เหตุผลด้านสุขภาพ เศรษฐกิจ ไปจนถึงความต้องการทำความดีในโอกาสสำคัญ สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของการเข้าใจแรงจูงใจเฉพาะบุคคล นอกจากนี้ ปัจจัยด้านครอบครัวและสังคม เช่น การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง มีบทบาทสำคัญต่อความตั้งใจเลิกสูบบุหรี่ ในขณะที่ปัจจัยทางชีวภาพ เช่น ระดับการติดนิโคตินและการใช้ยานิโคตินทดแทน ก็มีผลต่อความสำเร็จในการเลิกสูบบุหรี่เช่นกัน การให้บริการเลิกบุหรี่ในรูปแบบต่างๆ ยังมีผลต่อความสำเร็จในการเลิกสูบบุหรี่ ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาแนวทางสนับสนุนที่มีประสิทธิภาพและเข้าถึงได้ง่าย มุมมองเหล่านี้นำไปสู่การตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการเลิกสูบบุหรี่ในประชากรไทยอย่างครอบคลุม เพื่อนำไปสู่การพัฒนาแนวทางการส่งเสริมการเลิกบุหรี่ที่มีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับบริบทของสังคมไทย

3. ชุดข้อมูลและวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 ชุดข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา

การศึกษานี้มีจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป ที่เป็นผู้สูบบุหรี่ จำนวน 26,121 คน จากข้อมูลทุติยภูมิซึ่งเป็นข้อมูลการสำรวจพฤติกรรมด้านสุขภาพของประชากรในประเทศไทย ปีพุทธศักราช 2564 จากสำนักงานสถิติแห่งชาติ

3.2 วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ลักษณะข้อมูลทั่วไป ใช้สถิติพรรณนาและการทดสอบไคสแควร์สำหรับตัวแปรที่ใช้ศึกษา โดยทำการตรวจสอบลักษณะข้อมูลเบื้องต้น

2. การวิเคราะห์การถดถอยลอจิสติก (Logistic Regression) ในการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเลิกสูบบุหรี่และอธิบายความหมายความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยกับการเลิกสูบบุหรี่

4. สรุปผลการวิเคราะห์ระดับและปัจจัยที่เกี่ยวข้องฯ

ตารางที่ 4.1 : ความถี่และร้อยละของปัจจัย

ปัจจัย		การเลิกสูบบุหรี่		P-value
		เคยพยายาม	ไม่เคยพยายาม	
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	
	26,121 (100)	13,223 (51)	12,898 (49)	
ตอนที่ 1 ลักษณะทั่วไปของสมาชิกในครัวเรือน				
จำนวนสมาชิกในครัวเรือน (ขั้นนับจด)				<0.001
0-2 คน	9,457 (36)	4,964 (38)	4,493 (35)	
3 คน	5,547 (21)	2,798 (21)	2,749 (21)	
4 คน	5,031 (19)	2,544 (19)	2,487 (19)	
5-15 คน	6,086 (24)	2,917 (22)	3,169 (25)	
ภาค				<0.001
กรุงเทพมหานคร	916 (4)	550 (4)	366 (4)	
ภาคกลาง (ไม่รวมกรุงเทพมหานคร)	7,064 (27)	3,580 (27)	3,484 (27)	
ภาคเหนือ	4,886 (19)	2,550 (19)	2,336 (18)	
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	7,244 (28)	3,567 (27)	3,677 (29)	
ภาคใต้	6,011 (23)	2,976 (23)	3,035 (23)	
เพศ				<0.001
ชาย	24,987 (96)	12,606 (95)	12,381 (96)	
หญิง	1,134 (4)	617 (5)	517 (4)	
อายุ				<0.001
15-19 ปี	565 (2)	185 (1)	380 (3)	
20-24 ปี	1,439 (6)	584 (4)	855 (7)	
25-34 ปี	4,051 (16)	1,858 (15)	2,193 (17)	
35-49 ปี	8,036 (30)	4,158 (31)	3,878 (30)	
50 ปีขึ้นไป	12,030 (46)	6,438 (49)	5,592 (43)	

1

ตารางที่ 4.1 : ความถี่และร้อยละของปัจจัย (ต่อ)

ปัจจัย		การเลิกสูบบุหรี่		P-value
		เคยพยายาม	ไม่เคยพยายาม	
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	
	26,121 (100)	13,223 (51)	12,898 (49)	
ระดับการศึกษาสูงสุดที่เรียนจบ				<0.001
ประถมศึกษา	14,623 (56)	7,271 (55)	7,352 (57)	
มัธยมศึกษาตอนต้น, มัธยมศึกษาตอนปลาย สายสามัญ, มัธยมศึกษาตอนปลาย สายอาชีพ	9,082 (35)	4,577 (35)	4,505 (35)	
ปวส./ปวช./อนุปริญญา, ปริญญาตรี, สูงกว่าปริญญาตรี	2,416 (9)	1,375 (10)	1,041 (8)	
สถานภาพสมรส				<0.01
โสด	5,500 (21)	2,333 (18)	3,167 (25)	
สมรส	17,373 (67)	9,250 (70)	8,123 (63)	
ม่าย	1,301 (5)	675 (5)	626 (5)	
หย่า , แยกกันอยู่ ,เคยสมรส แต่ไม่ทราบสถานภาพ	1,947 (7)	965 (7)	982 (7)	
รายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่ได้จากการทำงานหรือการลงทุนที่เป็นตัวเงิน				<0.001
0-3200 บาท	6,582 (25)	3,073 (23)	3,509 (27)	
3201-7000 บาท	7,117 (27)	3,583 (27)	3,534 (27)	
7001-10500 บาท	5,986 (23)	2,971 (23)	3,015 (23)	
10501-99998 บาท	6,436 (25)	3,596 (27)	2,840 (23)	
ตอนที่ 2 พฤติกรรมการสูบบุหรี่ (ถามเฉพาะผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป)				
อายุที่เริ่มสูบบุหรี่ครั้งแรก				<0.001
<15	1,785 (7)	891 (7)	894 (7)	
15-19	14,950 (57)	7,423 (56)	7,527 (58)	
20-24	6,362 (25)	3,331 (25)	3,031 (24)	
25-34	1,685 (6)	947 (7)	738 (6)	
35 ขึ้นไป	1,339 (5)	631 (5)	708 (5)	
อายุที่เริ่มสูบบุหรี่เป็นปกตินิสัย				<0.001
<15	761 (3)	365 (3)	396 (3)	
15-19	12,138 (46)	5,856 (44)	6,282 (49)	
20-24	8,970 (35)	4,670 (35)	4,300 (33)	
25-34	2,699 (10)	1,548 (12)	1,151 (9)	
35 ขึ้นไป	1,553 (6)	784 (6)	769 (6)	

ตารางที่ 4.1 : ความถี่และร้อยละของปัจจัย (ต่อ)

ปัจจัย		การเลิกสูบบุหรี่		P-value
		เคยพยายาม	ไม่เคยพยายาม	
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	
	26,121 (100)	13,223 (51)	12,898 (49)	
ระยะเวลาที่สูบบุหรี่มวนแรกของวันหลังตื่นนอน				<0.001
ภายใน 5 นาที	3,899 (15)	1,732 (13)	2,167 (17)	
6-30 นาที	10,841 (42)	5,238 (40)	5,603 (43)	
31-60 นาที	5,263 (20)	2,867 (22)	2,396 (19)	
มากกว่า 60 นาที	6,118 (23)	3,386 (25)	2,732 (21)	
ค่าใช้จ่ายในการซื้อบุหรี่มวนเองมาสูบ				<0.001
0-48 บาท	3,842 (15)	1,964 (15)	1,878 (15)	
49-100 บาท	5,243 (20)	2,505 (19)	2,738 (21)	
101-150 บาท	2,483 (10)	1,270 (10)	1,213 (9)	
151 บาท ขึ้นไป	3,283 (13)	1,516 (11)	1,767 (14)	
ซื้อบุหรี่โรงงาน	11,270 (43)	5,968 (45)	5,302 (41)	
เคยดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์				<0.001
ไม่เคยดื่ม	5,291(20)	2,479(19)	2,812(22)	
ไม่ได้ดื่มมามากกว่า 30 วัน	4,872(19)	2,696(20)	2,176(17)	
เคยดื่ม	15,958(61)	8,048(61)	7,910(61)	
ความถี่ในการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์				<0.001
ไม่ดื่มใน	2,364(9)	1,296(10)	1,068(8)	
ดื่มบ่อย	5,946(23)	2,750(21)	3,196(25)	
ดื่มไม่บ่อย	7,636(29)	3,997(30)	3,639(28)	
ไม่เคยดื่ม หรือ ไม่ได้ดื่มมานานมากแล้ว	10,175(39)	5,180(39)	4,995(39)	
อายุที่เริ่มดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์				<0.001
ต่ำกว่า 19 ปี	1,192(5)	580(4)	612(4)	
20-24 ปี	9,928(38)	5,063(38)	4,865(38)	
25-34 ปี	7,286(28)	3,738(28)	3,548(28)	
35 ปีขึ้นไป	2,369(8)	1,332(10)	1,037(8)	
ไม่เคยดื่ม	5,346(21)	2,510(20)	2,836(22)	

1

ตารางที่ 4.1 : ความถี่และร้อยละของปัจจัย (ต่อ)

ปัจจัย		การเลิกสูบบุหรี่		P-value
		เคยพยายาม	ไม่เคยพยายาม	
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	
	26,121 (100)	13,223 (51)	12,898 (49)	
ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อครั้งในการซื้อเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์มาดื่มที่บ้านใน 12 เดือนที่แล้ว				<0.001
1-100 บาท	7,321(28)	3,559(27)	3,762(29)	
101-200 บาท	4,137(16)	2,159(16)	1,978(15)	
200 บาทขึ้นไป	2,164(8)	1,162(9)	1,002(8)	
ไม่ทราบ	964(4)	478(4)	486(4)	
ไม่ได้ซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มาดื่มที่บ้าน	11,535(44)	5,865(44)	5,670(44)	
การเคยไปดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ที่ร้านใน 12 เดือนที่แล้ว				<0.001
เคย	11,181(42)	5,482(41)	5,699(43)	
ไม่เคย	4,700(18)	2,541(19)	2,159(17)	
ไม่เคยดื่ม หรือ ไม่ได้ดื่มมานานมากแล้ว	10,240(40)	5,200(40)	5,040(40)	

จากตารางที่ 4.1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 26,121 คน แบ่งเป็นผู้ที่เคยพยายามเลิกสูบบุหรี่ 13,223 คน (51%) และไม่เคยพยายามเลิกสูบบุหรี่ 12,898 คน (49%) ผลการวิเคราะห์แบ่งออกเป็น 2 ตอนดังนี้

การวิเคราะห์ด้านลักษณะทั่วไปของสมาชิกในครัวเรือน พบว่า ปัจจัยทางประชากรศาสตร์ทุกตัวมีความสัมพันธ์กับการพยายามเลิกสูบบุหรี่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p<0.001$ หรือ $p<0.01$) ได้แก่ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ภูมิภาค เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส และรายได้ ครัวเรือนที่มีสมาชิก 0 – 2 คนมีสัดส่วนของผู้ที่เคยพยายามเลิกสูบบุหรี่สูงที่สุดร้อยละ 38 ในขณะที่ครัวเรือนที่มีสมาชิก 5-15 คนมีสัดส่วนต่ำที่สุดร้อยละ 22 ด้านภูมิภาค พบว่ากรุงเทพมหานครมีสัดส่วนของผู้ที่เคยพยายามเลิกสูบบุหรี่สูงที่สุดร้อยละ 60 ส่วนภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีสัดส่วนต่ำที่สุดร้อยละ 49 ผู้ชายมีสัดส่วนของผู้ที่เคยพยายามเลิกสูบบุหรี่ร้อยละ 50.4 น้อยกว่าผู้หญิงร้อยละ 54.4 กลุ่มอายุ 50 ปีขึ้นไปมีสัดส่วนของผู้ที่เคยพยายามเลิกสูบบุหรี่สูงที่สุดร้อยละ 53.5 ในขณะที่กลุ่มอายุ 15 – 19 ปีมีสัดส่วนต่ำที่สุดร้อยละ 32.7 ด้าน

การศึกษา กลุ่มที่จบการศึกษาระดับสูงกว่ามัธยมศึกษามีสัดส่วนของผู้ที่เคยพยายามเลิกสูบบุหรี่สูงที่สุดร้อยละ 56.9 ส่วนสถานภาพสมรส พบว่ากลุ่มที่สมรสแล้วมีสัดส่วนสูงที่สุดร้อยละ 53.2 และกลุ่มที่มีรายได้สูงในช่วง 10,501-99,998 บาท มีสัดส่วนของผู้ที่เคยพยายามเลิกสูบบุหรี่สูงที่สุดร้อยละ 55.9

การวิเคราะห์ด้านพฤติกรรมการสูบบุหรี่ พบว่า พฤติกรรมการสูบบุหรี่และการดื่มแอลกอฮอล์ทุกตัวแปรมีความสัมพันธ์กับการพยายามเลิกสูบบุหรี่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p<0.001$) ผู้ที่เริ่มสูบบุหรี่ครั้งแรกเมื่ออายุ 25 – 34 ปี มีสัดส่วนของผู้ที่เคยพยายามเลิกสูบบุหรี่สูงที่สุดร้อยละ 56.2 เช่นเดียวกับผู้ที่เริ่มสูบบุหรี่เป็นปกตินิสัยในช่วงอายุเดียวกันร้อยละ 57.4 ผู้ที่สูบบุหรี่มวนแรกของวันหลังตื่นนอนมากกว่า 60 นาที มีสัดส่วนของผู้ที่เคยพยายามเลิกสูบบุหรี่สูงที่สุดร้อยละ 55.3 ด้านค่าใช้จ่ายในการซื้อบุหรี่ ผู้ที่ซื้อบุหรี่โรงงานมีสัดส่วนของผู้ที่เคยพยายามเลิกสูบบุหรี่สูงที่สุดร้อยละ 52.9 ส่วนพฤติกรรมการดื่มแอลกอฮอล์ พบว่าผู้ที่ไม่ได้ดื่มมามากกว่า 30 วันมีสัดส่วนของผู้ที่เคยพยายามเลิกสูบบุหรี่สูงที่สุดร้อยละ 55.3 และผู้ที่ดื่มไม่บ่อยมีสัดส่วนสูงกว่าผู้ที่ดื่มบ่อย ผู้ที่เริ่มดื่มแอลกอฮอล์เมื่ออายุ 35 ปีขึ้นไปมีสัดส่วนของผู้ที่เคยพยายามเลิกสูบบุหรี่สูงที่สุดร้อยละ 56.2 ส่วนค่าใช้จ่ายในการซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และการไปดื่มที่ร้านไม่มีความแตกต่างอย่างชัดเจนระหว่างกลุ่มที่เคยและไม่เคยพยายามเลิกสูบบุหรี่ ผลการศึกษานี้แสดงให้เห็นว่าปัจจัยทางประชากรศาสตร์และพฤติกรรมการสูบบุหรี่และดื่มแอลกอฮอล์มีความสัมพันธ์กับการพยายามเลิกสูบบุหรี่ ซึ่งสามารถนำไปใช้ในการวางแผนนโยบายและมาตรการรณรงค์เพื่อลดการสูบบุหรี่ในประเทศไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ตารางที่ 4.2 : ปัจจัยที่มีผลต่อการเลิกสูบบุหรี่

ตัวแปร	เคยพยายามเลิก จำนวน (ร้อยละ) 13,223 (50.62)	Univariate		Multivariate	
		OR (95% CI)	P-value	OR (95% CI)	P-value
การอยากเลิกสูบบุหรี่เพราะเห็นคำเตือนบนซองบุหรี่			<0.001*		<0.001*
ไม่อยากเลิก	771 (2.95)	**Ref**		**Ref**	
อยากเลิก และพยายามเลิกสูบ	2,020 (7.73)	15.81 (13.59-18.4)		15.15 (13.01-17.65)	
อยากเลิก แต่ไม่พยายามเลิกสูบ	2,114 (8.09)	7.09 (6.28 - 8.02)		7.05 (6.23 - 7.98)	
ไม่เคยเห็น/ไม่ตระหนักอันตราย	8,318 (31.84)	1.77 (1.61 - 1.93)		1.84 (1.68 - 2.02)	
จำนวนสมาชิกในครัวเรือน (ชั้นนับจด)			<0.001*		0.263
0-2 คน					
3 คน	4,964 (19)	**Ref**		**Ref**	
4 คน	2,798 (10.71)	0.92 (0.86 - 0.98)		1.02 (0.95 - 1.09)	
5-15 คน	2,544 (9.74)	0.93 (0.86 - 0.99)		1.07 (1.00 - 1.15)	
	2,917 (11.17)	0.83 (0.78 - 0.89)		1.00 (0.94 - 1.08)	

1

ตารางที่ 4.2 : ปัจจัยที่มีผลต่อการเลิกสูบบุหรี่ (ต่อ)

ตัวแปร	เคยพยายามเลิก จำนวน (ร้อยละ) 13,223 (50.62)	Univariate		Multivariate	
		OR (95% CI)	P-value	OR (95% CI)	P-value
ภาค			<0.001*		0.012*
กรุงเทพมหานคร	550 (2.11)	**Ref**		**Ref**	
ภาคกลาง	3,580 (13.71)	0.68 (0.59 - 0.79)		0.78 (0.67 - 0.91)	
ภาคเหนือ	2,550 (9.76)	0.73 (0.63 - 0.84)		0.84 (0.72 - 0.99)	
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	3,567 (13.66)	0.65 (0.56 - 0.74)		0.80 (0.69 - 0.93)	
ภาคใต้	2,976 (11.39)	0.65 (0.57 - 0.75)		0.80 (0.68 - 0.93)	
รายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่ได้จากการทำงานหรือการลงทุนที่เป็นตัวเงิน			<0.001*		<0.001*
0-3200 บาท	3,073 (11.76)	**Ref**		**Ref**	
3201-7000 บาท	3,583 (13.72)	1.16 (1.08 - 1.24)		1.08 (1.00 - 1.16)	
7001-10500 บาท	2,971 (11.37)	1.13 (1.05 - 1.21)		1.05 (0.97 - 1.13)	
10501-99998 บาท	3,596 (13.77)	1.45 (1.35 - 1.55)		1.21 (1.12 - 1.31)	
ระยะเวลาที่สูบบุหรี่มวนแรกของวันหลังตื่นนอน			<0.001*		<0.001*
ภายใน 5 นาที	1,732 (6.63)	**Ref**		**Ref**	
6-30 นาที	5,238 (20.05)	1.17 (1.09 – 1.26)		1.12 (1.04 – 1.21)	
31-60 นาที	2,867 (10.98)	1.50 (1.38 – 1.63)		1.41 (1.29 – 1.55)	
มากกว่า 60 นาที	3,386 (12.96)	1.55 (1.43 – 1.68)		1.42 (1.3 – 1.56)	
อายุที่เริ่มสูบบุหรี่เป็นปกตินิสัย			<0.001*		0.003*
ต่ำกว่า 15 ปี	365 (1.40)	**Ref**		**Ref**	
15-19 ปี	5,856 (22.42)	1.01 (0.87 – 1.17)		1.07 (0.88 – 1.31)	
20-24 ปี	4,670 (17.88)	1.18 (1.02 – 1.37)		1.17 (0.94 – 1.44)	
25-34 ปี	1,548 (5.93)	1.46 (1.24 – 1.71)		1.38 (1.08 – 1.76)	
35 ปีขึ้นไป	784 (3.00)	1.11 (0.93 – 1.32)		1.36 (1.04 – 1.77)	
ค่าใช้จ่ายในการซื้อบุหรี่มวนเองมาสูบ			<0.001*		0.002*
0-48 บาท					
49-100 บาท	1,964 (7.52)	**Ref**		**Ref**	
101-150 บาท	2,505 (9.59)	0.87 (0.8 – 0.95)		1.02 (0.93 – 1.12)	
150บาทขึ้นไป	1,270 (4.86)	1.00 (0.91 – 1.11)		1.22 (1.09 – 1.37)	
ซื้อบุหรี่โรงงาน	1,516 (5.80)	0.82 (0.75 – 0.90)		1.05 (0.94 – 1.17)	
	5,968 (22.85)	1.08 (1 – 1.16)		0.70 (0.61 – 0.79)	
อายุที่เริ่มสูบบุหรี่ครั้งแรก			<0.001*		0.003*
ต่ำกว่า 15 ปี	891 (3.41)	**Ref**		**Ref**	
15-19 ปี	7,423 (28.42)	0.99 (0.9 – 1.09)		0.92 (0.8 – 1.06)	
20-24 ปี	3,331 (12.75)	1.10 (0.99 – 1.22)		0.87 (0.74 – 1.02)	
25-34 ปี	947 (3.63)	1.29 (1.13 – 1.47)		0.78 (0.63 – 0.97)	
35 ปีขึ้นไป	631 (2.42)	0.89 (0.78 – 1.03)		0.65 (0.52 – 0.82)	

ตารางที่ 4.2 : ปัจจัยที่มีผลต่อการเลิกสูบบุหรี่ (ต่อ)

ตัวแปร	เคยพยายามเลิก จำนวน (ร้อยละ) 13,223 (50.62)	Univariate		Multivariate	
		OR (95% CI)	P-value	OR (95% CI)	P-value
อายุที่เริ่มดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์			<0.001*		<0.001*
ต่ำกว่า 19 ปี	580 (2.22)	Ref		Ref	
20-24 ปี	5,063 (19.38)	1.10 (0.97 - 1.24)		1.02 (0.88 - 1.18)	
25-34 ปี	3,738 (14.31)	1.11 (0.98 - 1.26)		0.93 (0.8 - 1.08)	
35 ปีขึ้นไป	1,332 (5.10)	1.36 (1.18 - 1.56)		1.02 (0.86 - 1.20)	
ไม่เคยดื่ม	2,510 (9.61)	0.93 (0.82 - 1.06)		0.86 (0.74 - 0.99)	
อายุ			<0.001*		<0.001*
15-19 ปี	185 (0.71)	Ref		Ref	
20-24 ปี	584 (2.24)	1.40 (1.14 - 1.72)		1.37 (1.11 - 1.7)	
25-34 ปี	1,858 (7.11)	1.74 (1.44 - 2.10)		1.69 (1.39 - 2.06)	
35-49 ปี	4,158 (15.92)	2.20 (1.84 - 2.64)		2.04 (1.68 - 2.48)	
50 ปีขึ้นไป	6,438 (24.65)	2.36 (1.98 - 2.83)		2.26 (1.86 - 2.74)	
ประเภทของบุหรี่ที่สูบ และปริมาณที่สูบ -บุหรี่มวนเอง (มวนต่อวัน)			<0.001*		<0.001*
0	5,968 (22.85)	Ref		Ref	
1-5	1,905 (7.29)	0.88 (0.82 - 0.95)		0.56 (0.49 - 0.64)	
6-10	2,909 (11.14)	0.78 (0.73 - 0.83)		0.52 (0.46 - 0.60)	
11 ขึ้นไป	1,503 (5.75)	0.73 (0.67 - 0.79)		0.50 (0.43 - 0.57)	
สูบ แต่ไม่ได้สูบทุกวัน	938 (3.59)	1.62 (1.44 - 1.81)		1.00 (0 - 0)	

หมายเหตุ *p < .05 (สัมประสิทธิ์นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05)

เมื่อพิจารณาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการเลิกสูบบุหรี่ ผลการทดสอบสมการถดถอยเชิงโลจิสติกโดยการวิเคราะห์ข้อมูลแบบตัวแปรเดียว (Univariate Data Analysis) และการวิเคราะห์พหุตัวแปร (Multivariate Analysis) ของตารางที่ 4.2 ปัจจัยที่มีผลกระทบและมีความสัมพันธ์กับการเลิกสูบบุหรี่ พบว่ามีตัวแปร 10 ตัว ได้แก่ 1. การอยากเลิกสูบบุหรี่เพราะเห็นคำเตือน 2. จำนวนสมาชิกในครัวเรือน (ชั้นนับจด) 3. ภาค 4.รายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่ได้จากการทำงานหรือการลงทุนที่เป็นตัวเงิน 5. ระยะเวลาที่สูบบุหรี่มวนแรกของวันหลังตื่นนอน 6. อายุที่เริ่มสูบบุหรี่เป็นปกตินิสัย 7. ค่าใช้จ่ายในการซื้อบุหรี่มวนเองมาสูบ 8. อายุที่เริ่มสูบบุหรี่ครั้งแรก 9. อายุที่เริ่มดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์, อายุ 10. ประเภทของบุหรี่ที่สูบและปริมาณที่สูบ-บุหรี่มวนเอง (มวนต่อวัน) เมื่อนำปัจจัยที่ได้มาสร้างสมการถดถอยลอจิสติกส์ พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการเลิกสูบบุหรี่มากที่สุดคือ การอยากเลิกสูบบุหรี่เพราะเห็นคำเตือนบนซองบุหรี่ ภาครายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่ได้จากการทำงานหรือการลงทุนเป็นตัวเงิน อายุที่เริ่มสูบบุหรี่เป็นปกตินิสัย ค่าใช้จ่ายในการซื้อบุหรี่มวนเองมาสูบ อายุที่เริ่มสูบบุหรี่ครั้งแรก

1 อายุที่เริ่มดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ อายุ ประเภทบุหรี่มวนเอง (มวนต่อวัน) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการเลิกสูบบุหรี่ของประชากรไทยอายุ 15 ปีขึ้นไป พบว่าการเห็นคำเตือนบนซองบุหรี่มีอิทธิพลสูงสุด โดยผู้ที่อยากเลิกและพยายามเลิกสูบมีโอกาสเคยพยายามเลิกสูงกว่ากลุ่มที่ไม่อยากเลิกถึง 15.15 เท่า (95% CI: 13.01-17.65, p<0.001) รองลงมาคือปัจจัยด้านอายุ โดยกลุ่มอายุ 50 ปีขึ้นไปมีโอกาสเคยพยายามเลิกสูงกว่ากลุ่มอายุ 15-19 ปี 2.26 เท่า (95% CI: 1.86-2.74, p<0.001) ปัจจัยอื่นๆ ที่มีผลอย่างมีนัยสำคัญ ได้แก่ ระยะเวลาที่สูบบุหรี่มวนแรกหลังตื่นนอน อายุที่เริ่มสูบบุหรี่เป็นปกตินิสัย และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน โดยทุกปัจจัยมีค่า p-value < 0.05

การวิเคราะห์ผลของจำนวนสมาชิกในครัวเรือนต่อการพยายามเลิกสูบบุหรี่แสดงผลที่น่าสนใจ ในการวิเคราะห์แบบ Univariate พบว่าครัวเรือนที่มีสมาชิก 5 – 15 คน มีแนวโน้มที่จะพยายามเลิกสูบบุหรี่น้อยที่สุด โดยมี OR เท่ากับ 0.83 (95% CI: 0.78-0.89) เมื่อเทียบกับครัวเรือนที่มีสมาชิก 0 – 2 คน และผลนี้มีนัยสำคัญทางสถิติ (p<0.001) อย่างไรก็ตาม เมื่อทำการวิเคราะห์แบบ Multivariate ซึ่งควบคุมปัจจัยอื่น ๆ แล้ว พบว่าความสัมพันธ์นี้ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติอีกต่อไป (p=0.263) โดยค่า OR ของทุกกลุ่มมากกว่า 0.001 ที่ค่าความเชื่อมั่นร้อยละ 95

การวิเคราะห์ปัจจัยด้านภูมิภาคต่อการพยายามเลิกสูบบุหรี่ในประชากรไทยอายุ 15 ปีขึ้นไปแสดงผลที่มีนัยสำคัญทางสถิติ (p=0.012) ทั้งในการวิเคราะห์แบบ Univariate และ Multivariate โดยใช้กรุงเทพมหานครเป็นกลุ่มอ้างอิง ผลการวิเคราะห์แบบ Multivariate พบว่าประชากรในทุกภูมิภาคมีแนวโน้มที่จะพยายามเลิกสูบบุหรี่น้อยกว่าประชากรในกรุงเทพมหานคร โดยภาคเหนือมีโอกาสพยายามเลิกสูบบุหรี่มากที่สุดในบรรดาภูมิภาคอื่นๆ (OR = 0.84, 95% CI: 0.72-0.99) ตามด้วยภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคใต้ (OR = 0.80, 95% CI: 0.69-0.93 สำหรับทั้งสองภาค) และภาคกลางมีโอกาสพยายามเลิกสูบบุหรี่น้อยที่สุด (OR = 0.78, 95% CI: 0.67-0.91)

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างรายได้เฉลี่ยต่อเดือนกับการพยายามเลิกสูบบุหรี่แสดงผลที่มีนัยสำคัญทางสถิติ (p<0.001) ทั้งในการวิเคราะห์แบบ Univariate และ Multivariate โดยใช้กลุ่มรายได้ 0-3,200 บาทเป็นกลุ่มอ้างอิง ผลการวิเคราะห์แบบ Multivariate พบว่า กลุ่มที่มีรายได้สูงกว่ามีแนวโน้มที่จะพยายามเลิกสูบบุหรี่มากกว่ากลุ่มอ้างอิง โดยเฉพาะกลุ่มที่มีรายได้สูงสุด (10,501-99,998 บาท) มีโอกาส

พยายามเลิกสูบบุหรี่สูงที่สุด (OR = 1.21, 95% CI: 1.12-1.31) รองลงมาคือกลุ่มรายได้ 3,201-7,000 บาท (OR = 1.08, 95% CI: 1.00-1.16) และกลุ่มรายได้ 7,001-10,500 บาท (OR = 1.05, 95% CI: 0.97-1.13) ตามลำดับ

การวิเคราะห์พบว่าระยะเวลาที่สูบบุหรี่มวนแรกหลังตื่นนอนมีผลต่อการพยายามเลิกสูบบุหรี่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p<0.001) โดยผู้ที่สูบบุหรี่มวนแรกหลังตื่นนอนนานกว่ามีแนวโน้มที่จะพยายามเลิกสูบบุหรี่มากกว่า ในการวิเคราะห์แบบ Multivariate พบว่าผู้ที่สูบบุหรี่มวนแรกหลังตื่นนอนมากกว่า 60 นาที มีโอกาสพยายามเลิกสูบบุหรี่สูงที่สุด (OR = 1.42, 95% CI: 1.3-1.56) รองลงมาคือกลุ่มที่สูบหลัง 31-60 นาที (OR = 1.41, 95% CI: 1.29-1.55) และ 6-30 นาที (OR = 1.12, 95% CI: 1.04-1.21) ตามลำดับ เมื่อเทียบกับกลุ่มที่สูบภายใน 5 นาทีหลังตื่นนอน

ผลการวิเคราะห์แสดงว่าอายุที่เริ่มสูบบุหรี่เป็นปกตินิสัยมีผลต่อการพยายามเลิกสูบบุหรี่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p=0.003) ในการวิเคราะห์แบบ Multivariate พบว่าผู้ที่เริ่มสูบบุหรี่เป็นปกตินิสัยเมื่ออายุมากกว่ามีแนวโน้มที่จะพยายามเลิกสูบบุหรี่มากกว่า โดยกลุ่มที่เริ่มสูบเมื่ออายุ 25-34 ปี มีโอกาสพยายามเลิกสูบบุหรี่สูงที่สุด (OR = 1.38, 95% CI: 1.08-1.76) รองลงมาคือกลุ่มที่เริ่มสูบเมื่ออายุ 35 ปีขึ้นไป (OR = 1.36, 95% CI: 1.04-1.77) เมื่อเทียบกับกลุ่มที่เริ่มสูบเมื่ออายุต่ำกว่า 15 ปี

การวิเคราะห์พบว่าค่าใช้จ่ายในการซื้อบุหรี่มีผลต่อการพยายามเลิกสูบบุหรี่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p=0.002) ในการวิเคราะห์แบบ Multivariate พบว่ากลุ่มที่มีค่าใช้จ่ายในการซื้อบุหรี่ 101-150 บาท มีโอกาสพยายามเลิกสูบบุหรี่สูงที่สุด (OR = 1.22, 95% CI: 1.09-1.37) เมื่อเทียบกับกลุ่มที่มีค่าใช้จ่าย 0-48 บาท ในขณะที่กลุ่มที่ซื้อบุหรี่โรงงานมีโอกาสพยายามเลิกสูบบุหรี่น้อยที่สุด (OR = 0.70, 95% CI: 0.61-0.79)

ผลการวิเคราะห์แสดงว่าอายุที่เริ่มสูบบุหรี่ครั้งแรกมีผลต่อการพยายามเลิกสูบบุหรี่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p=0.003) ในการวิเคราะห์แบบ Multivariate พบว่าผู้ที่เริ่มสูบบุหรี่ครั้งแรกเมื่ออายุน้อยกว่ามีแนวโน้มที่จะพยายามเลิกสูบบุหรี่มากกว่า โดยกลุ่มที่เริ่มสูบเมื่ออายุต่ำกว่า 15 ปี มีโอกาสพยายามเลิกสูบบุหรี่สูงที่สุดเมื่อเทียบกับกลุ่มอื่น ๆ

การวิเคราะห์พบว่าอายุที่เริ่มดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์มีผลต่อการพยายามเลิกสูบบุหรี่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p<0.001) ในการวิเคราะห์แบบ Multivariate พบว่ากลุ่มที่ไม่เคยดื่มมีโอกาสพยายามเลิกสูบบุหรี่น้อยที่สุด (OR = 0.86, 95% CI: 0.74-0.99) เมื่อเทียบกับกลุ่มที่เริ่มดื่มเมื่ออายุต่ำกว่า 19 ปี

1

ผลการวิเคราะห์แสดงว่าอายุมีผลต่อการพยายามเลิกสูบบุหรี่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p<0.001$) ในการวิเคราะห์แบบ Multivariate พบว่าผู้ที่มีอายุมากกว่ามีแนวโน้มที่จะพยายามเลิกสูบบุหรี่มากกว่า โดยกลุ่มอายุ 50 ปีขึ้นไปมีโอกาสพยายามเลิกสูบบุหรี่สูงที่สุด (OR = 2.26, 95% CI: 1.86-2.74) รองลงมาคือกลุ่มอายุ 35-49 ปี (OR = 2.04, 95% CI: 1.68-2.48) เมื่อเทียบกับกลุ่มอายุ 15-19 ปี

การวิเคราะห์พบว่าประเภทและปริมาณของบุหรี่ที่สูบมีผลต่อการพยายามเลิกสูบบุหรี่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p<0.001$) ในการวิเคราะห์แบบ Multivariate พบว่าผู้ที่สูบบุหรี่มวนเองมีแนวโน้มที่จะพยายามเลิกสูบบุหรี่น้อยกว่าผู้ที่สูบบุหรี่โรงงาน โดยผู้ที่สูบบุหรี่มวนเอง 11 มวนขึ้นไปต่อวันมีโอกาสพยายามเลิกสูบบุหรี่น้อยที่สุด (OR = 0.50, 95% CI: 0.43-0.57) เมื่อเทียบกับผู้ที่สูบบุหรี่โรงงาน

4. อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลิกสูบบุหรี่ของประชากรไทยในการศึกษานี้ มีความสอดคล้องกับการศึกษาอื่น ๆ ทั้งในและต่างประเทศ ได้แก่ การตระหนักถึงพิษภัยของบุหรี่โดยเฉพาะจากคำเตือนบนซองบุหรี่ ส่งผลให้เกิดความตั้งใจและพยายามเลิกสูบบุหรี่ ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายการควบคุมยาสูบขององค์การอนามัยโลกที่มุ่งเน้นการสร้างความตระหนักถึงอันตรายของบุหรี่ผ่านฉลากคำเตือนบนซองบุหรี่ (World Health Organization, 2019)

นอกจากนี้การวิเคราะห์ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีผลต่อการพยายามเลิกสูบบุหรี่พบว่า ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส รายได้ ภูมิภาค จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ค่าใช้จ่ายในการซื้อบุหรี่ และพฤติกรรมการดื่มแอลกอฮอล์ มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p<0.001$ หรือ $p<0.01$) กับการพยายามเลิกสูบบุหรี่ โดยผู้ที่มีการศึกษาสูงกว่าระดับมัธยมศึกษาร้อยละ 56.9 ผู้ที่สมรสแล้วร้อยละ 53.2 ผู้ที่มีรายได้สูง 10,501 - 99,998 บาท คิดเป็นร้อยละ 55.9 ผู้ที่อาศัยในกรุงเทพมหานคร คิดเป็นร้อยละ 60 ครัวเรือนที่มีสมาชิก 0-2 คน คิดเป็นร้อยละ 52.5 ผู้ที่ซื้อบุหรี่โรงงาน คิดเป็นร้อยละ 52.9 และผู้ที่ไม่ได้ดื่มแอลกอฮอล์มามากกว่า 30 วัน คิดเป็นร้อยละ 55.3 มีแนวโน้มที่จะพยายามเลิกสูบบุหรี่มากกว่ากลุ่มอื่น ๆ ในแต่ละปัจจัย ข้อมูลเหล่านี้ชี้ให้เห็นว่าปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมมีบทบาทสำคัญต่อการพยายามเลิกสูบบุหรี่ ซึ่งสามารถนำไปใช้ในการออกแบบนโยบายและมาตรการรณรงค์เพื่อลดการสูบบุหรี่ที่เหมาะสมกับแต่ละกลุ่มเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ผลการวิจัยนี้ยังชี้ให้เห็นว่าวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการพยายามเลิกสูบบุหรี่ในประชากรไทย โดยพิจารณาจาก 10 ปัจจัยสำคัญ คือ 1.ผลการวิเคราะห์ พบว่า คำเตือนบนซองบุหรี่มีผลอย่างมีนัยสำคัญต่อความพยายามในการเลิกสูบบุหรี่ ($p<0.001$) โดยผู้ที่อยากเลิกและพยายามเลิกสูบเนื่องจากเห็นคำเตือนมีโอกาสเคยพยายามเลิกสูบบุหรี่สูงกว่ากลุ่มที่ไม่อยากเลิกถึง 15.15 เท่า สอดคล้องกับการศึกษาของ Hammond et al, 2006) ที่พบว่าคำเตือนบนซองบุหรี่เพิ่มแรงจูงใจในการเลิกสูบบุหรี่ 2.จำนวนสมาชิกในครัวเรือน พบว่า จำนวนสมาชิกในครัวเรือนมีผลต่อการพยายามเลิกสูบบุหรี่ ($p<0.001$) โดยครัวเรือนที่มีสมาชิก 0 - 2 คนมีสัดส่วนของผู้ที่เคยพยายามเลิกสูบบุหรี่สูงที่สุดร้อยละ 38 ซึ่งอาจเกี่ยวข้องกับแรงสนับสนุนทางสังคมในครอบครัว 3.ภาคจากการวิเคราะห์ พบความแตกต่างระหว่างภูมิภาคในการพยายามเลิกสูบบุหรี่ ($p<0.001$) โดยประชากรในกรุงเทพมหานครมีแนวโน้มพยายามเลิกสูบบุหรี่มากที่สุด สอดคล้องกับการศึกษาของสำนักงานสถิติแห่งชาติ (2564) ที่พบความแตกต่างของอัตราการสูบบุหรี่ระหว่างภูมิภาค 4.รายได้เฉลี่ยต่อเดือน พบความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างรายได้กับการพยายามเลิกสูบบุหรี่ ($p<0.001$) โดยผู้มีรายได้สูงกว่ามีแนวโน้มพยายามเลิกสูบบุหรี่มากกว่า สอดคล้องกับการศึกษาของ Siahpush et al. (2006) ที่พบว่าสถานะทางเศรษฐกิจมีผลต่อความสำเร็จในการเลิกสูบบุหรี่ 5.ระยะเวลาที่สูบบุหรี่มวนแรกของวันหลังตื่นนอน ผู้ที่สูบบุหรี่มวนแรกช้ากว่าหลังตื่นนอนมีแนวโน้มพยายามเลิกสูบมากกว่า ($p<0.001$) สอดคล้องกับการศึกษาของ Baker et al. (2007) ที่พบว่าระยะเวลาก่อนสูบบุหรี่มวนแรกเป็นตัวชี้วัดการติดนิโคติน 6.อายุที่เริ่มสูบบุหรี่เป็นปกตินิสัย ผู้ที่เริ่มสูบเมื่ออายุมากกว่ามีแนวโน้มพยายามเลิกสูบมากกว่า ($p<0.001$) สอดคล้องกับการศึกษาของ Breslau & Peterson (1996) ที่พบว่าอายุที่เริ่มสูบบุหรี่มีผลต่อความสำเร็จในการเลิกสูบบุหรี่ 7.ค่าใช้จ่ายในการซื้อบุหรี่มวนเองมาสูบ กลุ่มที่มีค่าใช้จ่าย 101 – 150 บาทมีแนวโน้มพยายามเลิกสูบสูงสุด ($p<0.001$) สอดคล้องกับการศึกษาของ Kostova et al, (2011) ที่พบว่าราคาบุหรี่มีผลต่อการเลิกสูบบุหรี่ 8.อายุที่เริ่มสูบบุหรี่ครั้งแรก ผู้ที่เริ่มสูบเมื่ออายุน้อยกว่ามีแนวโน้มพยายามเลิกสูบมากกว่า ($p<0.001$) สอดคล้องกับการศึกษาของ Khuder et al. (1999) ที่พบความสัมพันธ์ระหว่างอายุที่เริ่มสูบบุหรี่กับการเลิกสูบบุหรี่ อายุที่เริ่มดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์และอายุปัจจุบัน 9.ผู้ที่เริ่มดื่มแอลกอฮอล์เมื่ออายุมากกว่าและผู้ที่มีอายุปัจจุบันมากกว่ามีแนวโน้มพยายามเลิกสูบบุหรี่มากกว่า ($p<0.001$) สอดคล้องกับการศึกษาของ

1 McKee et al. (2007) ที่พบความสัมพันธ์ระหว่างการดื่มแอลกอฮอล์และการสูบบุหรี่ 10.ประเภทของบุหรี่ที่สูบและปริมาณที่สูบ ผู้ที่สูบบุหรี่มวนเองมีแนวโน้มที่จะพยายามเลิกสูบบุหรี่น้อยกว่าผู้ที่สูบบุหรี่โรงงาน ($p<0.001$) สอดคล้องกับการศึกษาของ Young et al. (2006) ที่พบความแตกต่างในพฤติกรรมการสูบระหว่างผู้สูบบุหรี่มวนเองและบุหรี่โรงงาน อย่างไรก็ตามงานวิจัยนี้เป็นการศึกษาแบบภาคตัดขวาง จึงไม่สามารถสรุปความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลได้ (Richardson et al., 2019)

การศึกษาการทำนายพฤติกรรมการเลิกสูบบุหรี่ของประชากรในประเทศไทยโดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยลอจิสติกทั้ง 10 ปัจจัย ได้แก่ การอยากเลิกสูบบุหรี่เพราะเห็นคำเตือนบนซองบุหรี่ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ภาค รายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่ได้จากการทำงานหรือการลงทุนที่เป็นตัวเงิน ระยะเวลาที่สูบบุหรี่มวนแรกของวันหลังตื่นนอน อายุที่เริ่มสูบบุหรี่เป็นปกตินิสัย อายุ ค่าใช้จ่ายในการซื้อบุหรี่มวนเองมาสูบ อายุที่เริ่มสูบบุหรี่ครั้งแรก บุหรี่ที่มวนเอง (มวนต่อวัน) อายุที่เริ่มดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ มาวิเคราะห์ใน การถดถอยลอจิสติกแบบพหุกลุ่มพบว่า มี 10 ปัจจัย คือ 1.การอยากเลิกสูบบุหรี่เพราะเห็นคำเตือน 2.จำนวนสมาชิกในครัวเรือน (ชั้นนับจด) 3.ภาค 4.รายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่ได้จากการทำงานหรือการลงทุนที่เป็นตัวเงิน 5.ระยะเวลาที่สูบบุหรี่มวนแรกของวันหลังตื่นนอน 6.อายุที่เริ่มสูบบุหรี่เป็นปกตินิสัย 7.ค่าใช้จ่ายในการซื้อบุหรี่มวนเองมาสูบ 8.อายุที่เริ่มสูบบุหรี่ครั้งแรก 9.อายุที่เริ่มดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์, อายุ 10.ประเภทของบุหรี่ที่สูบและปริมาณที่สูบ-บุหรี่มวนเอง (มวนต่อวัน) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการวิจัยนี้มีประโยชน์ต่อการวางแผน ออกแบบมาตรการ (Chaiton et al., 2020) และให้คำแนะนำเพื่อส่งเสริมให้ประชาชนเลิกสูบบุหรี่ โดยเน้นการสร้างความตระหนักรู้ถึงอันตรายของบุหรี่ผ่านการสื่อสารคำเตือนบนซองบุหรี่ ควบคู่ไปกับการจัดบริการให้คำปรึกษาเลิกบุหรี่ที่เข้าถึงได้ง่าย โดยเฉพาะในกลุ่มเป้าหมายที่มีแนวโน้มเลิกบุหรี่ยาก เช่น ผู้ที่มีรายได้น้อย เริ่มสูบบุหรี่และดื่มแอลกอฮอล์ตั้งแต่อายุน้อย และสูบบุหรี่ปริมาณมากเป็นประจำ

นอกจากนี้ ควรมีมาตรการป้องกันไม่ให้เยาวชนเข้าถึงบุหรี่และเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้ง่าย รวมถึงการให้ความรู้เกี่ยวกับโทษของบุหรี่และแอลกอฮอล์ตั้งแต่วัยเด็ก เพื่อป้องกันไม่ให้เริ่มสูบบุหรี่หรือติดบุหรี่จนเลิกยากเมื่อโตขึ้น ทั้งนี้จำเป็นต้องอาศัย

ความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในสังคม ทั้งสถาบันครอบครัว โรงเรียน ชุมชน และหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง (Patanavanich & Glantz, 2021) ในการขับเคลื่อนมาตรการต่างๆ ให้บรรลุเป้าหมายในการลดอัตราการสูบบุหรี่ของคนไทยในระยะยาว

5. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

5.1 ควรทำการศึกษาแบบระยะยาว (Longitudinal study) เพื่อสามารถสรุปความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลระหว่างปัจจัยต่างๆ กับการเลิกสูบบุหรี่ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น รวมถึงศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเหล่านี้ เพื่อให้เข้าใจความซับซ้อนของปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเลิกสูบบุหรี่ในระยะยาว

5.2 ควรมีการวิจัยเชิงลึกเกี่ยวกับประสิทธิผลของมาตรการและนโยบายต่างๆ ในการส่งเสริมการเลิกสูบบุหรี่ โดยเฉพาะในกลุ่มที่มีแนวโน้มเลิกบุหรี่ยาก เช่น ผู้ที่มีรายได้น้อย เริ่มสูบบุหรี่และดื่มแอลกอฮอล์ตั้งแต่อายุน้อย และสูบบุหรี่ปริมาณมากเป็นประจำ รวมถึงศึกษาบทบาทของสถาบันครอบครัว โรงเรียน และชุมชนในการส่งเสริมการเลิกสูบบุหรี่และป้องกันการเริ่มสูบบุหรี่

เอกสารอ้างอิง

จินตหรา มีถาวร คมสันต์ เกียรติรุ่งฤทธิ์ ศิริไชย หงษ์สงวนศรี และ วศิน พิพัฒนฉัตร. (2022). ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการสูบบุหรี่อย่างต่อเนื่องในวัยรุ่น.*วารสารสมาคมจิตแพทย์แห่งประเทศไทย*, *67*(1), 21-34.

ชลธิชา นิวาสเวส วันเพ็ญ แก้วปาน สุรินธร กลัมพากร และ ดุสิต สุจิรารัตน์. (2562). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการเลิกบุหรี่ของผู้รับบริการในคลินิกอดบุหรี่ ของศูนย์บริการสาธารณสุข กรุงเทพมหานคร. *วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี*, *6*(1),1-23

ณัฏฐกรณ์ จินาพรรณ. (2564). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อความตั้งใจเลิกสูบบุหรี่ของผู้ป่วยโรคไม่ติดต่อเรื้อรังในอำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร. *วารสารวิจัยและวิชาการสาธารณสุขจังหวัดพิจิตร*, *2*(2), 1-12.

ปริยานุช ประเสริฐสิริกุล ศิริสรรพ เหล่าหะเกียรติ เรืองศักดิ์ ตระกูลพุทธิรักษ์ และศศิวิมล สุขพัฒน์. (2565). การเปรียบเทียบประสิทธิภาพแบบจำลองการทำนายผลการเรียนของนิสิตที่ใช้งานระบบจัดการเรียนรู้ออนไลน์ด้วยการเรียนรู้ของเครื่อง. *วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 6*(1), 1-23.

1 ศิรภัสสร กุล. (2560). *ปัจจัยที่มีผลต่อการเลิกสูบบุหรี่ของผู้ที่เข้ารับบริการในคลินิกอดบุหรี่ของโรงพยาบาลพระนารายณ์ มหาราชจังหวัดลพบุรี*, (สารนิพนธ์มหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2564). *การสำรวจพฤติกรรมด้านสุขภาพของประชากร พ.ศ. 2564*. http://www.nso.go.th/sites/2014en/Pages/default.aspx.

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2564). *สำรวจพฤติกรรมด้านสุขภาพของประชากร*. https://www.nso.go.th/nsoweb/nso/survey_detail/w6.

สุชาติ จิระจักรวัฒนา. (2562, 18 มิถุนายน). *เรื่อง 5 โรคร้ายที่มากับบุหรี่*. บริษัทสมิติเวช จำกัด (มหาชน). https://www.samitivejhospitals.com/th/article/detail/%E0%B9%82%E0%B8%A3%E0%B8%84E0B888E0%B8%B2%E0%B8%81%E0%B8%9A%E0%B8%B8%E0%B8%AB%E0%B8%A3%E0%B8%B5%E0%B9%88.

Baker, A., Richmond, R., Haile, M., Lewin, T. J., Carr, V. J., Taylor, R. L., Constable, P. M., Jansons, S., Wilhelm, K., & Moeller-Saxone, K. (2007). Characteristics of smokers with a psychotic disorder and implications for smoking interventions. *Psychiatry Research*, *150*(3), 141-152.

Burns, N., & Grove, S. K. (1993). *The practice of nursing research: Conduct, ritique, and utilization* (2nd ed.). W.B. Saunders Company.

Breslau, N., & Peterson, E. L. (1996). Smoking cessation in young adults: Age at initiation of cigarette smoking and other suspected influences. *American Journal of Public Health, 86*(2), 214-220. https://doi.org/10.2105/ajph.86.2.214.

Chaiton, M., Diemert, L., Cohen, J.E., Bondy, S.J., Selby, P., Philipneri, A., & Schwartz, R. (2020). Barriers to Sustained Smoking Cessation: A Prospective Analysis. *Nicotine & Tobacco Research*, *22*(9), 1544-1551.

Cheng, Y. J., Cornelius, M. E., Wang, T. W., & Homa, D. M. (2023). *Trends and Demographic Differences in the Incidence and Mean Age of Starting to Smoke Cigarettes Regularly, National Health Interview Survey, 1997-2018*. Public Health Reports, *138*(6), 908-915. https://doi.org/10.1177/00333549221138295.

Etter, J.-F. (2023). Effects of large financial incentives on motivation to quit smoking and on cigarette dependence. *Addictive Behaviors, 141*(2023),107640. https://doi.org/10.1016/j.addbeh.2023. 107640.

Hammond, D., Fong, G. T., McNeill, A., Borland, R., & Cummings, K. M. (n.d.). *Effectiveness of cigarette warning labels in informing smokers about the risks of smoking: findings from the International Tobacco Control (ITC) Four Country Survey*. Department of Health Studies and Gerontology, University of Waterloo.

Khuder, S. A., Dayal, H. H., & Mutgi, A. B. (1999). Age at smoking onset and its effect on smoking cessation. *Addictive Behaviors, 24*(5), 673-677. https://doi.org/10.1016/S0306-4603(98)00113-0.

Kostova, D., Ross, H., Blecher, E., & Markowitz, S. (2011). Is youth smoking responsive to cigarette prices? Evidence from low- and middle-income countries. *Tobacco Control, 20*(6), 419-424. https://doi.org/10.1136/tc.2010.038786.

McKee, S. A., Falba, T., O'Malley, S. S., Sindelar, J., & O'Connor, P. G. (2007). Smoking status as a clinical indicator for alcohol misuse in US adults. *Archives of Internal Medicine, 167*(7), 716-721. https://doi.org/10.1001/archinte.167.7.716.

Mohammad, H.A., Hoek, J., Wilson, N., Ling, P.M., Thomson, G., Edwards, R., & Waa, A. (2018). Tobacco retail outlet density and risk of youth smoking in New Zealand. *Tobacco Control*, *27*(2), 71-74.

Mona Issabakhsh, Luz Maria Sa´nchez-Romero, Thuy T. T. Le, Alex C. Liber, Jiale Tan, Yameng Li, Rafael Meza, David Mendez, and David T. Levy. (2023*). Machine learning application for predicting smoking cessation among US adults: An analysis of waves 1-3 of the PATH study*. *PLOS ONE*, *18*(6), 1-16.

Patanavanich, R., & Glantz, S.A. (2021). Successful countering of tobacco industry efforts to overturn Thailand's FCTC-compliant restrictions on tobacco advertising, promotion, and sponsorship. *Tobacco Control*, *30*(4), 442 – 449.

1 Richardson, S., McNeill, A., & Brose, L.S. (2019). Smoking and quitting behaviours by mental health conditions in Great Britain (1993 – 2014). *Addictive Behaviors*, *90*(2019), 14 – 19.

Siahpush, M., Tibbits, M., Shaikh, R.A., McCarthy, M., Kessler, A.S., Soliman, G.A., & Maloney, S.I. (2021). The Association of Exposure to Point-of-Sale Tobacco Marketing with Quit Attempt and Quit Success: Results from a Prospective Study of Smokers in the United States. *International Journal of Environmental Research and Public Health, 18*(5), 2355.

Stevens, J. P. (1996). *Applied multivariate statistics for the social sciences* (3rd ed). Lawrence Erlbaum Associates.

World Health Organization. (2019). *WHO global report on trends in prevalence of tobacco use 2000-2025* (3rd ed*).* World Health Organization.

Yanqiu Xu, Yang Yang, Wu Xiaoqing, Lei Zhixuan, Zhao Kuan, Guo Xin, Zhang Bo, Wang Jinyu, Cai Jing, Ma Yan & Ma Aiguo (2024). Impact of hyperglycemia on tuberculosis treatment outcomes: A cohort study. *Scientific Reports, 14*(2024), 13586.

Young, D., Borland, R., Hammond, D., Cummings, K. M., Devlin, E., Yong, H.-H., O'Connnor, R. J., & ITC Collaboration. (2006). Prevalence and attributes of roll-your-own smokers in the International Tobacco Control (ITC) Four Country Survey. *Tobacco Control, 15*(Suppl 3), iii76-iii82. https://doi.org/10.1136/tc.2005.013268.